

Norbert F. Čapek:

ROZUM A ZJEVENÍ.

Otázka poměru mezi rozumem a zjevením patří k nejožehavějším v celém náboženském myšlení. Nám unitářům se vytýká, že jsme příliš rozumoví a že neuznáváme zjevení. Všechny jiné náboženské společnosti jsou ideově založeny na tom, čemu se říká zjevení, a my jsme ti, kteří každé zjevení podrobují rozumové kritice. Znamená to snad, že stavíme rozum na místě zjevení, anebo že jakékoli zjevení zavrhneme? Záleží na tom, jak tomu slovu rozumíme. Náboženští lidé dělávají tu velkou chybu, že si dost neuvědomují co je rozum, a že sami sebe dost nekritisují v tom, jak oni rozumu užívají, jak své vlastní zjevení kritisují a tím svému rozumu podřizují.

Co je rozum? Je to naše schopnost pozorovat a poznávat něco daného, rozebrat to, srovnávat jedno s druhým a na základě toho, co jsme poznali, utvořit si úsudek. Tedy nikoliv přijímat beze všeho úsudek druhého, ale tvořit si svůj vlastní úsudek.

Úsudky lidí o jedné a téže věci bývají proto tak různé, že správnost úsudku závisí na správném pozorování, na znalosti všech fakt, které je potřebí znát, a na zkušenosti, kterou člověk o jistých věcech má. Hledíme-li na věc pouze s jedné strany, máme jednostranný úsudek, hledíme-li však na věc se všech stran, bez předsudků, a máme-li dostatečné vzdělání a zkušenosti, abychom poněkud správně mohli všechny stránky nějaké věci zhodnotit a srovnat, potom si tvoříme správný úsudek.

V církevním smyslu byla bible, které se u nás říká Kralická bible a která obsahuje knihy Starého a Nového zákona, vnuknutá Bohem. Jedni tvrdí, že každé slovo bylo pisatelům jakoby nadiktováno, a jiní, kteří se mají za pokrokovější, říkají, že jim jen obsah byl vnuknut, ale přes to, že ten obsah, jak je literou bible dán, jest jedinou a neomylnou normou pro náboženské poznání a život. Všechna ostatní literatura, co jí na světě je, mezi všemi národy

a ve všech dobách, už prý nijak se nevyrovná tomuto božím zjevení v bibli a je pouhým lidským slovem, kdežto bible, a to celá bible, je slovem božím.

A teď nastupuje kritika rozumu. Předně, ti lidé, kteří bibli celou za boží slovo pokládají, sami ji kritisují a znevažují tím, že si v bibli vybírají — asi tak, jako když při třídění zboží dokonale výrobky kladou se zvlášť a nedokonalé nebo pokazené se buď odhodí nebo laciněji prodávají.

Kdyby bible byla celá božím zjevením v rozdílu od veškeré jiné literatury, musel by její obsah býti stejnorodý, nesměl by si odporovat navzájem a potom i nejslabší statě v bibli musely by míti mnohem vyšší úroveň, než nejkrásnější statě v jiných literaturách, a zvláště také statě ve Svatých písmech tak zvaných pohanů.

Mohl bych uvéstí velmi mnoho ukázek, že tomu tak není, ale omezím se jen na některé. Tak čteme v knize Josua v desáté a jedenácté kapitole, že Josue z božího nařízení v dobytých městech povraždil všechno živé a nešetřil nikoho. Několikrát se tam opakuje výrok, že synové Israelští rozdělili sobě v městech loupeže i hovada mezi sebou, a všechny lidi mladé i staré povraždili, ne nechavše žádného živého, a to že bylo od Hospodina.

Naproti tomu čteme v budhistických svatých písmech, v knize Majhima Nikaja toto: „Zabíjeti živé bytosti jest zlo, bráti z toho, co nám nebylo dáno, je zlo, hověti chtíčům je zlo, lež je zlo, pomluva jest zlo atd.“ A ve svaté knize Sutanipata čteme: „Jako matka chrání vlastní dítě, svého jediného syna, i svým životem, tak chovej neomezenou blahovůli ku všem bytostem.“ A v knize Dhammapada čteme: „Přemáhej zlého dobrotou, lháře pravdou.“

Ještě jednu ukázkou. V biblické knize Kazatel v deváté kapitole čteme: „Mrtví pak nevědí nic, aniž více mají odplaty, protože v zapomenutí přišla památka jejich. Anobrž i milování jejich i nenávisť jejich i závist jejich zahynula a již více nemají dílu na věky v žádné věci, kteráž se děje pod sluncem.“

Naproti tomu vezměme si takového pohana, jakým je Rabin-dranath Tagore, který píše v Gitandžali:

„Nesmírné jest obydlí Tvé, Pane můj, a hledaje přišel jsem ku bráně Tvé — přišel jsem k okraji věčnosti, z níž nic se nemůže ztratit — žádná naděje, žádné štěstí, žádný zjev tváře, viděné slzami.“

To už by každému mohlo postačit k poznání, jak oprávněné je používání rozumu k porovnání všeho, co se nám jako zjevení předkládá, abychom si uměli vybrat co podle své úrovně za zjevení můžeme přijmout a co nikoliv.

A dále je tím podán jasný důvod, proč my, v rozdílu od všech ostatních, nacházíme svaté písmo všade, kde něco pravdivého, krásného a dobrého bylo pověděno, ať kýmkoliv a kdekoliv. Ale to všechno s výběrem. Srovnáváme, hodnotíme a když něco najdeme lepšího, než to dobré, co jsme měli, sáhneme po tom lepším.

My jediná mezi náboženskými společnostmi u nás jsme v tom ohledu důslední. Ti druzí říkají, že jen v bibli je boží zjevení, a to že bylo ukončeno před 1900 lety. My naproti tomu říkáme, v bibli je zjevení, ale jen takové, jaké se děje dodnes. A my podle svého poznání a své úrovně musíme si vybírat, jak v bibli, tak i ve všech jiných zjeveních, která se vyskytují v literatuře všech národů.

Někteří z nás od přirození, takřka dědičně, mají sklon k racionalismu a k odbývání nejvážnějších problémů života pouhým rozumováním. I když vědí, že je život plný záhad, že sami sobě jsou v mnohém ohledu tajemstvím, že rozum nejrozumnějších za všechna tisíciletí, co člověk žije na zemi, nestačil k vysvětlení záhady života a vesmírného řádu — přece jen z jakési hrlosti rozum přeceňují a kladou na něj úkoly o smyslu života, na které nestačí. Rozumem je možno dokázat všechno, světla i stíny, život i smrt, protože rozum může jen zpracovat materiál, který mu dává zkušenost. A je-li dána jenom zkušenost tělesných smyslů, nemůže dospět k poznání světa duchovního.

Zase jiní mají takový sklon k mysticismu, že si ničeho neváží, co není nějak záhadné, tajemné, mimořádné, co není obestřeno mimozemskou gloriolou. Hlasy všeho stvoření a všech vědců a moudrých tohoto světa jsou jim nic proti tajemným hlasům z neznáma, které si rozumem nedovolí kritisovat.

Žijeme v době, kdy na jedné straně vládne materialisticky orientované rozumování, skeptický racionalismus — a na druhé straně pověřené hadačství a lehkověrné a nekritické přijímání duchů a jejich poselství.

My naproti tomu potřebujeme uhodit doprostřed. Nechceme ani ten strohý racionalismus, ani to lehkověrné poslouchání kde jakých zvenčí přicházejících projevů, ale potřebujeme víc a více

vnořit se do vlastního nitra, umět se utiřit uprostřed vřavy dne — až v našem nitru nastane chvíle velkého ticha a z hlubin toho ticha může přijít vnuknutí.

Leč i to vnuknutí přijmeme opatrně, v souhlase se vším, co si rozumem a svědomím, životními zkušenostmi a svojí mravní úrovní můžeme ověřit. Potom takové vnuknutí může mít velkou cenu, může usměrnit náš život, může nám objevit, co žádným jiným způsobem bychom nebyli poznali — to je zjevení, kterému i já věřím.

Bývá takové zjevení vzácné. Není to událost všedního dne, není to zboží vyložené na trhu světa, aby se v něm kdokoli mohl hrabat, není nabízené kolemjdoucím a není na prodej — a především není v rozporu s duchem náboženských vůdců, mezi nimiž prvé a nejpřednější místo patří Ježíši a jeho evangeliu.

*

Jdeme-li cestou střední, budeme vystaveni výtkám s obou stran. Rozumáři nám budou vytýkat mysticism a mystikové rozumářství. Ale cesta za pravdou, to není snaha vyhovět všem a zalíbit se všem. To je hledání, zkoušení, zkoumání, někdy i bloudění, ale znovu: vracení. Nakonec pak uplatní se slova Ježíšova: Kdo hledá, kdo upřímně hledá, ten i nalézá, a kdo bude chtít poznati vůli boží, že ji jistě pozná. Duch boží v jeho duchu nakonec mu poradí, zdali rádci, kteří mu radí, jsou z Boha. Bude cítit příbuznost anebo odpor, sympatie nebo lhostejnost — a nakonec zvítězí pravda, zvítězí dobrota, zvítězí Bůh.

CO BY ASI ODPOVÍDALO KULTURNÍ VÝŠÍ XX. STOLETÍ.

(Z přednášky br. N. F. Čapka.)

Předně, nemohl by každý, bez ohledu, je-li slušným člověkem nebo zločincem, zdravým nebo chorobným, nahodile a třeba i znásilněním míti přímý vliv na potomstvo.

Za druhé každá dospělá žena, nežli se stane matkou, měla by za sebou povinný kurs o mateřství a výchově.

Za třetí, zvláště k tomu schopní a vzdělaní obvodoví lékaři, a ještě lépe lékařky, povinně by v určitých obdobích navštěvovali rodiny s malými dětmi, zvláště takové, které by si samy svého lékaře nevolaly nebo nemohly volat, a vedli by záznam o tom,

jestli každý občanek dostává všechno, co ke svému tělesnému a duševnímu vývoji potřebuje.

Přechod z domu rodičovského do školních let byl by ovšem jiný, přirozenější a dnešnímu poznání o tělesném a duševním vývoji dítěte přizpůsobený. Nebyl by násilným přelomem, ale organickým vývojem od stupně k stupni.

Byl jsem nedávno účastníkem schůze, na které se jednalo o reformě školy. A tu jedním z našich nejlepších vychovatelů a znalců všech výchovných a školských metod u nás a v cizině — bylo s velkou lítostí konstatováno, že máme dosud platné školské zákony, vydané mezi rokem 1842—1866, v době, kdy duch a účel školy byl docela jiný, než jak toho dnešní doba vyžaduje.

Na moderně založenou a vedenou školu patří na prvním místě místo katechety dobrý vychovatel, místo učitele tělocviku zvláště odborně vzdělaný pěstitel tělesné kultury a místo starými cepovacími methodami svázaný učitel opravdový instruktor a znalec dětí, který svým vrozeným nadáním, svým dokonalým vyškolením a svojí láskou k dětem je schopen vštěpovati jim potřebné vědomosti a vhodnými prostředky vychovati jejich všechny intelektuelní schopnosti, aby jim škola byla skutečnou a dobrou přípravou pro dnešní život.

Ta škola by samozřejmě nebyla výběrovou školou pro bohaté, ale příležitostí pro všechny, aby podle svých vloh a schopností mohli si takové vědění osvojit, jak dalece jsou toho schopni.

A nyní přicházíme k období dospívající mládeže, to jest k tomu nejbolestnějšímu, co dnešní dobu charakterisuje jako jednu z nejkrutějších. Krutost je v tom, jestli mladý člověk přišel třeba až do septimy a propadne. Zoufalí rodiče nevědí, co s ním.

A krutost neménš je v tom, když vystuduje s vyznamenáním a potom nemá co jíst, nemá kde se uchytit — buď si zoufá, nebo jde žebrot, nebo ztrácí víru v sebe, v lidi, ve smysl života a propadá pak nějakému druhu zlajdacení nebo dokonce zločinnosti.

Nikdy v životě neviděl jsem tolik mladých lidí mezi 16—20 lety zubožených žebrot po ulicích.

A potom přijde další život, život dospělých otců rodin a matek. U těch je to rozdílné. Jsou i takoví jedinci, kteří mají příjmů několik tisíc denně a dávají desítmilionová věna svým dětem, a jsou jedinci, kteří vydělají za den Kč 4'50.

Všichni naši lepší lidé volají proto po záměrném, účelném a ke všem spravedlivém uspořádání společnosti. Zatím žijeme v době největšího kulturního a hospodářského chaosu, jaký kdy svět zažil. (V Rumunsku házejí pomeranče do moře — a tisíce dětí neví, co je pomeranč.) Dříve bylo všechno domněle uspořádáno od Boha. Všechno mělo svůj řád. Byli páni a poddaní, a všechno bylo boží dar a milost, anebo boží trest a zlý osud.

Nastalo veliké probuzení. Svět je v nepořádku, myšlení je chaotické, poměry mnohých zoufalé. A žádný zázrak se neděje. Lidé poznávají, že jsou odkázáni sami na sebe, ale předešlá století je nenaučila, jak sami sebe rozumně řídit.

Dříve čekali všechno od Boha a protože Boha jim představovala vrchnost, tedy od vrchnosti. Dnes mnozí myslí, že Boha není, a takovou vrchnost, která by Boha i jejich vlastní myšlení a přičinění mohla nahradit, nemohou nalézt.

My tedy v rozdílu od jedněch říkáme, že Bůh je, a v rozdílu od druhých, že Bůh je jiný, než ho kázali. Bůh není absolutním vládcem, který všechno všude za všechny určuje a koná. A není také oním slepým a stranickým Bohem, kterého by mohli zastupovat lidé sobečtí a nespravedliví, kteří by mocí svého úřadu a posvěcení měli k tomu od Boha nějaké zvláštní poslání.

Bůh je předním dělníkem vesmíru a každý člověk je povolán ku spolupráci podle svých schopností a možností. Všichni ti, kteří lidi vychovávali v poslušné loutky na místo ve svéprávné, autonomní a za řád tohoto světa spoluzodpovědné osobnosti — všichni ti prohřešili se na člověku i proti Bohu.

Až tohle uvědomění stane se všeobecné, bude to znamenat velkou revoluci v myšlení a velkou přeměnu v pořádání lidských záležitostí. Lidé přestanou být dětmi náhody, otroky zvyků a obětmi pověr; blahobyť celých národů nebude víc záviset na konjunktúře osobních zisků; a mír světa nebude ohrožován chtivostí a pannačností kteréhokoli národa. To ovšem nebude výsledkem úsilí jednoho národa a jedné rasy, ale spojených sil probuzeného lidstva.

S novou kulturou lidskosti bude vzrůstatí úcta k osobnosti pro její charakter. Dnes platí úcta člověku pro jeho peníze. Umí-li aspoň vzbudit domněnku, že má hodně peněz, dosáhne dnes v jednom týdnu více hodnoty a možností, než jiný za celý život. — A dále vzroste úcta k osobnímu majetku, které je dnes na mno-

hých místech velmi málo. A konečně vzroste úcta ke společnému majetku, té je ještě méně. Ten se považuje za cizí a z cizího prý krev neteče.

Tohle úsilí o nového člověka bych nazval novým pojmem náboženství. Dříve bylo člověku ukládáno, co má věřit, zač v modlitbě prosit, jak si různými úkony a ceremoniemi boží milost zajistit. V budoucnu bude položen důraz na to, aby člověk porozuměl sám sobě, svému tělu a svému duchu, aby si uměl zajistit zdraví, sílu, svěžest, klid, dobrou náladu, aby se uměl ubránit následkům strachů a smutků a rozčilení, a především a nadevšechno, aby se naučil s nadšením a vědomě pracovat s Bohem, a nabádat i druhé, aby tou cestou života s Bohem kráčeli, od světla ke světlu, z života do života.

V. Rubeš:

ŽIVOT VŠEDNÍ A SVÁTEČNÍ.

Všední nebo sváteční způsob života a nazírání na svět nezávisí na bohatství neb chudobě, ani na slávě o moci. Jsou boháči, kteří nevycházejí z nudy a jsou chudáci, kteří žijí krásně a svátečně.

Všedního člověka poznáme už po řeči. Středem jeho zájmu jsou samé všední věci: počasí, pomluvy, nemoce, pití, jídlo a pod. Člověku všednímu je všechno všední. Hory jsou mu jen hromadami kamení, řeky jen vodou, láska pouze zvykem. Člověku s duchem svátečním je všechno zajímavé. Nepatrná věc upoutá jeho pozornost a na všem najde něco krásného.

Nevšedním je každý z nás, kdo i obyčejnou věc dovede vidět nevšedním způsobem, kdo dovede přijímat novou pravdu a myslet nové myšlenky a pomáhat tvořit lepší svět, kdo neztrácí hlavu, když všichni kolem stojí bezradní.

Býváme v nebezpečí upadnouti do všednosti a zvykovosti. Mohou nám zevšednět přátelé, práce, láska, manželství a celý svět a celý náš život. Proto měli bychom být stále na stráži.

S všedností a zvykovostí setkáváme se i tam, kde bychom se toho nejméně nadáli, a to je v náboženství. Příslušnost k církvi stala se mnohým pomalu už jen zvykem bez vnitřního užitku, přes to náboženství má člověka nejvíce povznášet nad prach všednosti a probouzet v něm tvůrčí síly, radost a optimism. Náboženství není něco, co by se mohlo za čas svléknout a zase oblék-

nout jako kabát — to je trvalý stav našeho nitra, to je celý život žitý pod „úhlem věčnosti“, jak říká prezident Masaryk.

Vzpomínám si, když jsem jako kluk dostal nové boty, že jsem je směl nosit jenom v neděli. Celý týden jsem se na to těšil, neboť v těch botách zdál se mi svět o mnoho krásnější. Stejně tak mi připadají lidé, kteří krásu, radost a chuť k životu očekávají od něčeho mimo sebe. Často slyšíme: „Až dosáhnu to neb ono — potom se opravdu pustím do života a budu okoušet jeho krásy.“ Aneb „až budu v pensi, pak si vynahradím vše, na co jsem neměl dříve času.“ A přijde chvíle, kdy odchází do výslužby a pak shledává, že místo očekávané radosti ozývá se bolení v těle, a že jeho duše podobá se vyprahlé zemi, v které se rostlinky svěží radosti už jen těžko ujímají.

V tom směru můžeme se hodně učit od dětí. Jen si všimněme, že zdravé dítě není nikdy všední, vše mu je nové a zajímavé. Se zájmem sleduje broučka na zemi, obdivuje květinku, s láskou sleduje let ptáčka a s požitkem koupá se v paprscích sluníčka.

Snad někdo namítne, že dítě nemá starostí. Kdo však nás nutí, abychom starosti nosili stále s sebou a otravovali si jimi i chvíle oddechu?

Umění vidět a okoušet život svátečně je něco, v čem je možno se cvičit. Učme se od básníků a umělců. Jak sochař dovede vidět v kuse kamene krásnou sochu, nebo jak na př. K. Čapek dovede se dívat třeba jen na obyčejnou krabičku sirek!

Zprvu je potřebí do tvůrčího stavu mysle se i trochu nutit, dokud se nám to nestalo zvykem. Umínit si, jak radí Balej, že každý den najdeme nebo uděláme něco krásného a nevšedního: třeba jen myslit krásnou myšlenku; vděčně pocítit ranní paprsek sluneční; v dílně nebo kanceláři objevit zajímavější způsob určité práce; u člověka nám nesympatického objevit ušlechtilý rys povahy; umínit si, že se po celý den nerozčílíme, i kdybychom k tomu měli sebevětší příčinu; zastavit se s dítětem na ulici, kterého jsme se jindy nevšímalí a promluvit k němu s úsměvem několik upřímných slov. — Je třeba začít u takovýchto maličkostí. Zkusme to tak dělat třeba jen týden a budeme vidět, že svět se nám bude jevit krásnější.

Člověku nevšednímu je krásna tak nutnou potravou pro jeho duši jako chléb pro tělo. Jak praví Mohamed: „Kdybych měl jen dva bochníky chleba, prodal bych jeden a koupil hyacinty, abych též nasytil svou duši.“

Zvláště láska je cestou k životu svátečnímu. Jako jarní paprsky roztavují ledy, tak láska mění všednost v radostné proudění života. Dovede okrášlit tisícími barvami nejjednodušší věci a propůjčuje nejprostšímu okolí přívětivější vzezření. Z prosté chaloupky dovede láska utvořit chrám, jehož ovzduší by mohli knížata v palácích mu závidět.

Je na nás, pro který život se rozhodneme: pro život všední a jalový, aneb pro život sváteční s tvůrčím úsilím po dokonalosti.

Proč bychom byli jen nádenníky a ne umělci života? Nečekejme na budoucnost, až nám přinese lepší podmínky, ale začneme dnes a učme se tvořit z toho materiálu, který je nám po ruce. Vezměme život, jaký je teď a hleďme z něho vytvořit to nejlepší. Vzpomeňme si, že Michael Angelo pouhými hlinkami, které nabral na zahradě, vytvořil jedno z nejkrásnějších děl, kterému se obdivují národy už po celá staletí.

PROBLÉMY MLADÝCH.

Je to problém, který denně se nám staví před oči. Křičí na nás všude, kudy chodíme.

Kdo z nás dovede myslit kriticky, musí se ptát sám sebe: „Jsem mladým nebo starým? Kam patřím? S kým jít a komu pomáhat?“

Sledujeme tedy, co se v mladých duších děje. Řeší nezaměstnanost, hledí mladým opatřit práci. Výborně, já přece mohu také trochu pomoci. Hledám dobrého spolupracovníka, moc toho není, ale přeci. Hledáte, čekáte, už jste jich několik vystřídal; nemáte ani chuť to zkusit s někým znova. Bojíte se nějak chtít pomáhat mladým lidem.

Čím to? Jsou to mladí lidé, ale se starou morálkou. Práce není jim požehnáním, ale božím trestem. Vzpomínáte si na jeden lednový článek v Lidových Novinách, kde pisatel vtipně ukázal na starou povídku o ráji, kde se nic nedělalo. Za hřích byli první lidé potrestáni, a sice právě prací. Prací se jim tedy Hospodin pomstil. A teď se díváte, kolik lidí na celém světě rostlo a roste v tom učení, které má hned na počátku pojem práce spojený s představou nejhoršího trestu.

Je tedy možno, aby taková ideologie vedla lidi k tvůrčí činnosti? Chcete spolupracovat s tím, který myslí, že ho vlastně trestáte? Který se těší, až bude „padla“, aby se vším „praštil“? Vzpomínka na práci je mu nejnepříjemnější myšlenkou.

Myslím, že nejsem daleko od příčiny, podivného chaosu, který panuje v řešení velmi mnohých problémů, nejen problému mladých: chybí nám láska k práci.

A na konec: kde je hranice mezi mladými a starými? Nebylo by lépe říkat: ti, kdož mají zajištěnou existenci a ti ostatní, kteří ji hledají? Sledujte takového „mladého“. Jakmile se usadí, je proň problém mládí vyřízen, už mu nevádí, že starí zabírají místa.

Je-li veden boj mladých proti starým, pak musí to být nejprve boj ducha mladého myšlení proti duchu starého myšlení, jemuž práce byla především trestem, pak nutnou obživou a výjimečně zábavou a požeňáním.

Není to problém dvou věkových generací, je to problém dvou směrů myšlení, neboť mnozí mladí jsou starými a naopak.

Kosta Malíček.

ORDINACE BR. JAR. ŠÍMY.

Na doporučení duchovní správy usnesl se Správní sbor čs. unitářů, aby br. Jar. Šíma byl ordinován na duchovního. Bude to u nás prvá ordinace toho druhu. Br. Čapek byl ordinován v roce 1895 v Planici v Sasku, br. Hašpl a sestra Hašplová byli po vykonání čtyřletých theologických studií a získání hodnosti bakalářů theol. ordinováni v Berkeley v Californii. Jiných řádných duchovních jsme tu dosud neměli, proto bude tato událost o tolik významnější. Br. Šíma má kromě studia theologického výborné všestranné vzdělání a mimo to osvědčil prakticky svoje poslání v dvouleté činnosti hlavně mezi mládeží, ale také ve všech ostatních odvětvích duchovní práce.

Ordinace bude konána namísto obvyklého nedělního shromáždění dne 2. června o 10.30 hod. a bude veřejně každému přístupna. Zveme k ní srdečně a doufáme, že bude tato významná událost mnohemu celoživotním zážitkem a požeňáním.

Za správní sbor čs. unitářů:

N. F. Čapek.

POTŘEBA A USMĚRNĚNÍ HUMORU.

Děti nejvíce zajímá kniha nebo místo v knize, kde je něco pro zasmání. Veselé články a knihy jsou tedy pro děti jistě vhodnější, než články a knihy jen poučné, máme-li v úmyslu vzbuditi u nich trvalý zájem o knihu.

Má-li vychovatel vzbuzovati trvalý zájem o čtení – o knihu, nejlépe toho dosáhne, bude-li dávat dětem ke čtení takové knížky, které vyhovují jejich touze, které je neobyčejně zajímají, a to obsahem, výzdobou i formou. To ovšem vychovatel musí dobře vědět, aby dětem zájem o četbu hned v zárodku neoslabil.

Uvážíme-li, že z národní školy nevycházejí žádní učenci ani znalci, že úkolem této školy je buditi vlastně jen zájmy o různé věci, musíme uznati, že ten učitel, kterému se podařilo probudit trvalý zájem o některý předmět, splnil dobře své poslání. Že dětem nejlépe vyhoví příběhy humorné, jest zcela přirozené. Dítě je od přírody pudově nuceno se smát mnohem víc, než dospělý člověk. Proto nás někdy také zarazí, čemu se vůbec dítě směje. Není vždy příčinou dětské náklonnosti k smíchu jeho naivnost, ale jsou tu také příčiny jiné, zvláště fyziologické.

Lékařsky jest dokázáno, že veselá nálada působí velmi blahodárně na lidský organismus. Blahodárný vliv veselosti na fysický stav člověka byl znám již ve starověku, třebaže tenkrát ještě věda lékařská nebyla na té výši jako dnes. Na příkl. filosof Demokrit již tehdy radil: „Kdyby srdce dětí mělo sto bran jako Theby, tedy vpusť radost do něho všemi sto branami.“ Jeden anglický spisovatel v XVIII. století napsal, že „divadelní komik, který na malém městě posluchače po 8 dní obveseluje, učinil pro jejich zdraví víc, než všichni místní lékaři za rok.“

Ve zdravém těle sídlí i zdravý duch. Duch s tělem nerozlučně souvisí, jeden druhého ve vývinu podporuje nebo ničí. Klesá-li duch, hyne i tělo a naopak. Proto dítě touží po smíchu, aby udržovalo duchu i tělu svěžest.

Všimněme si však dětského smíchu a humoru trochu hlouběji! Čemu se dítě směje, to je pro ně humorné, ať je to morální nebo nemorální. I každý dospělý člověk se nesměje téže věci. Můžeme směle říci, že dle toho, čemu se člověk směje, se dá dosti bezpečně usuzovati na jeho inteligenci. Dle záliby určitého druhu humoru národa můžeme souditi o jeho duševní vyspělosti – inteligenci.

Vraťme se zase k dětem! Pamatuji se dobře na jednu příhodu, která je velmi poučná.

V naší vesnici se hodně pilo, zvláště kořalky. My kluci jsme věděli, že opilci dělají z opilosti různé směšné kousky a proto jsme na ně často čekali u hospody, abychom se jim mohli zasmát. Jednou vyrazil ze dveří otec našeho spolužáka. Byl velmi opilý. Motal se, zpíval, křičel a my se dali jako obyčejně do smíchu. Náš kamarád měl však plné oči slzí, a když jeho tatínek upadl do příkopu, utíkal k němu, dal se do hlasitého nářku, zvedal otce a křičel: „Tatínku, tatínku, můj zlatý tatínku!“

To ovšem působilo i na některé z nás, jeho kamarády. Já jsem hned poznal, že náš smích by mu působil ještě větší utrpení a proto jsem šel raději domů. Myslel jsem, jak by bylo mně, kdyby se smáli kluci mému otci. Od té doby mi opilec nebyl již nikdy k smíchu.

Výchova záleží jistě také v poučení mládeže, co jest k smíchu a co je spíše k pláči. Dám-li napsat ve škole úkol na téma „Čemu jsem se zasmál,“ poznávám, že se děti nejraději smějí nehodě, mnohdy neštěstí jiného. Je vidět, že je i tu třeba vedení, usměrnění

Často se stává, že i dospělý nepochopí okamžitě, v čem vlastně humor záleží. Děti k tomu vedeme poučením a výkladem. Když na příklad děti přečtly pohádku o Princezně Zubajdě od K. Čapka (vyšla v Lípě a byla poctěna první cenou v soutěži o humornou dětskou povídku), mnoho se nesmály, ba některé ji ani nedočetly. Když jsem jim ji však přečetl já a rádně vyložil, když poznaly, v čem je vtip, jak je jemný a krásný, začaly se mnohé z nich teprve smát. Dítě musíme vésti k tomu, aby chápalo, co je opravdu humorné, v čem je vtip. Bez vedení zůstane na tom nejprimitivnějším stupni i v tomto směru a jeho duševní úroveň zcela přesně odhadneme, všimneme-li si, čemu se směje.

Z článku br. uč. Karla Polmana v Časopisu učitelek.

NOVÉ TURECKO.

Turecko jsme mívali kdys ve zvyku vystavovati jako „mustr“ všeho zpátečnictví. Dnes však je ono na nejlepší cestě státí se jedním z nejmodernějších států a dává příklad v některých věcech i nám, národu Husa a Komenského. Provedlo na př. s velkým užitkem pro stát úplnou rozlučku státu a církve za okolností mnohem svízelnějších než byly naše. — Nás však zvláště zajímá, jakou

pěči věnují výchově své mládeže. Jako kdysi athénská mládež ve starém Řecku zasvěcovala se šlechtivosti, oddanosti a pokroku, tak dnešní turecká mládež zasvěcuje se slavnostním slibem novému národu tureckému. Jejich slib zní:

„Jsem Turek, šlechtivý a pilný. Je mojí povinností, chránit slabšího než jsem sám, míti úctu k starším, a milovat opravdově svou vlast. Mým ideálem jest, abych se stal dokonalejším a vytrval na cestě pokroku. Svůj život dávám darem životu Turecka.“

Jinou vymožeností nového Turecka jsou „Lidové domy“ v obcích, vydržované státem a věnované všestranné kulturní činnosti. Také hospodářským věcem věnuje se velká pozornost.

Z NAŠEHO HNUTÍ.

PRVNÍ ČESKÝ SPIS O DUŠEVNÍ HYGIENĚ.

Br. K. Hašpl je znám našemu čtenářstvu a veřejnosti hlavně svými kursy a pracemi v oboru duševní hygieny. Velmi pečlivě studoval v Americe tyto u nás dosud zanedbávané otázky a nabyl veliké znalosti. Po mnohaletých studiích a praktických zkušenostech rozhodl se br. Hašpl, že tyto věci vydá knižně. Bude to nesporně nejlepší, protože úplná soustavná a přístupná kniha v tomto oboru. Kniha vyjde v září a bude míti asi 230 stran velkého formátu, na krásném papíře, v originelní tiskové úpravě. Bude stát 30 Kč. Do konce června však je vypsána subskripce, v níž kniha bude stát pouhých 20 Kč. Kdo chce tedy získat tento důležitý spis za tuto nízkou cenu, nechť pošle nebo oznámí svoji přihlášku k subskripci a složenkou „Záložna Unitaria, Praha I., čís. 95322“ s poznámkou „Hašpl“ zašle 20 Kč.

Myslím, že bude z nás málo těch, kteří by této jedinečné příležitosti nepoužili. Jako každá rodina má doma nějakou knihu domácího lékaře, tak stejně budeme mít vždy při sobě Hašplova duševního rádce. Děkujeme br. Hašplovi, že se rozhodl tuto knihu vydat. Při ceně, kterou stanovil, je to pro nás přímo dar.

J. Šíma.

★

„Jarní dětský den“ naší N. Š. byl pořádán dne 5. května. Tak jako venku svítilo sluníčko a příroda hýřila květy, tak i v sále Ch. Masarykové svítilo vše květem a radostným úsměvem dětí. Živě přednesený žertovný proslov Kocmanem, Červená Karkulka, sympatický Kašpárek, Marbulínek, obveselovali děti a jejich zdařilé výstupy byly přijaty velikým potleskem. I ostatní čísla byla provedena dobře. Velmi pěkně a malebně působil průvod „Královniček“ s ověnceným májíčkem a tance 18ti dívek

byly přijaty s živým potleskem. Malý Sádlo velmi pěkně se uvedl hrou na violoncello. Doprovázel jej na pianě mistr Sádlo. Bratr Rubeš vesele zahájil své kresby, které způsobily mnoho smíchu a vesele se při nich zpívalo. Dvacet sester zásobilo pečivem a peněžitým příspěvkem náš buffet. Děkujeme všem srdečně. Též děkujeme sestrám, kterým v čele stála vždy do krajnosti obětavá ses. Čapková, všechny se obětavě věnovaly obsluze všech účastníků. Nemohu si odpustit, abych zvláště nepoděkovala manželům Šebkovým, kteří s takovou láskou pomáhali dekorovati sál a při výpravě dětského dne. Též i ses. Marešové a br. Formánkovi. Byli všichni tak krajně pečliví, že zapomněli i na oběd. Je radostno pracovati s tak milými a obětavými členy.

L. Havelková.

Aliance unitářských žen a Sbor unitářských pracovníků uspořádala dne 13. dubna zdařilý jarní večer. Síně Ch. G. Masarykové i Čapkové byly ozdobeny tisíci květů. Ve velké síni byl krásný umělecký program s hudbou na varhany, klavír, klarinet a zpěvem, kde účinkovali vynikající pražští umělci. V menším sále hrála hudba. Velmi příjemný večer. — Byla to práce agilnosti obou pořádajících složek.

„Náboženství a současná kultura“ bylo téma přednášky, kterou měl dne 9. května t. r. v zasedací síni minist. soc. péče br. Jar. Šíma. Rozebral v ní poměr náboženství k filosofii a mravnosti. Jeho pojetí moderního náboženství bylo ovšem shodné s unitářstvím. Přednášku pořádala Masarykova sociologická společnost.

V týdeníku „Čin“ č. 9. zúčastnil se br. J. Šíma diskuse o poměru mezi náboženstvím a socialismem. Vyjádřil své osobní stanovisko k otázce, jak se mu jeví jakožto unitář.

Br. Jar. Šíma přednášel v semináři filosofické fakulty Karlovy university dne 10. t. m. o Masarykových náboženských názorech a unitářství. Jeho vyklady vzbudily značnou pozornost.

UPOZORNUJEME:

Valná hromada společnosti Svobodného bratrství koná se dne 31. května t. r. o 19. hodině v Karlově ulici.

Květinová slavnost v Praze bude dne 16. června o půl 11. hod.

Letní tábor miní uspořádat naše mládež (kroužek br. Símy) najmutím louky a vystavěním stanů. Alespoň na neděle a svátky. V příštím čísle oznámíme, v jakém rozsahu bude uskutečněn.

JEDEN UNITÁŘ.

Pozn. redakce. Otiskujeme dopis našeho bratra unitáře, který takto smýšlel již v r. 1928. Když poznal unitářství, přistoupil s celou svojí rodinou. Ano, nevoláme do svých řad lidí smýšlejících katolicky, evangelicky, či jinak, ale ty, kteří smýšlejí unitářsky. Takto, jako je pisatel otištěného dopisu, uvědomělé členy chceme mít.

Valašské Meziříčí 6./9. 1928.

Odpověď panu učiteli Praxlovi, na jeho opětovné naléhání, abych svého syna Arnošta nechal ve škole vychovávat v duchu zásad organizace církve římskokatolické.

Vážený pane učiteli!

Na Váš opětovaný dotaz zdvořile sděluji, že si nepřeji aby, můj syn Arnošt byl vychováván v duchu dogmat a nynějších praktik organizace církve římskokatolické, jež nemají nic společného se vznešeným učením Ježíše Krista.

Nepřeji si, aby jeho představy o Bohu byly učitelem snižovány vyprávěním o různých zázracích, jimiž prý se osobní bůh lidem zjevoval. Nepřeji si, aby mému chlapci byly vyprávěny různé biblické bajky, jako na příklad o hříchu prvních lidí a trestu za něj bohem prý lidstvu uloženým. — Chci aby můj chlapec měl práci rád, aby mu byla útechou a největší radostí, nikoliv trestem, Bohem zatracenému lidstvu, uloženým.

Nechci, aby si mé dítě představovalo Boha jako bytost zlou — pomstychtivou — krvelačnou, kterou lze krví — vraždou — usmířiti, ale aby mu představa Boha byla totožna s představou dobra a lásky. Chci, aby můj chlapec šel do života s duší neotrávenou, myslí jasnou, zaujatou pro dobro a krásno. Až dospěje v logicky myslícího muže, pak ať zví co kdy zmítalo nešťastným lidstvem, jak bylo ve všech dobách zneužíváno jeho posvátného náboženského cítění.

S úctou D. K.

JAK SE MLUVÍ.

Přišla řeč na smutnou zkušenost, jaké hanlivé pomluvy bývají šířeny některými lidmi o osobách vysoko postavených a o náš stát nejvš zasloužilých a jak při tom bývá pravda obrácena na ruby. A tak každý připomněl nějaký osobní zážitek o tom, jak povstávají pověsti, podle přísloví, že není šprochu, aby v něm nebylo pravdy trochu. — Sestra Mašínová z Kladna pověděla zvláště zajímavý a poučný zážitek. Šla kdysi lesem s jistou dívkou a pojednou uslyšely jakýsi zvuk. Ta dívka se lekla, že snad to byl vzteklý pes, ses. M. však tvrdila, že to snad byl srnec. „A mohl by nám něco udělat?“ táže se bázlivě dívka. „Kdežpak, já bych takhle na něj rozevřela deštník a viděla byste, jak by utíkal,“ odpovídá s. M. A šlo se dál. Na druhý den slyší s. M. o sobě, že v lese přerazila o srnce deštník a třetí den ji potká správce lesa a pln údivu zvolá: „A vy už zase chodíte?“ „A co mám dělat?“ — „Já slyšel, že vás odvezli do nemocnice, že vás srnec pošlapal...“

Č.

LITERATURA.

Dobrý humor v literatuře. Naše humoristická literatura je stále ještě dost chudá, jedná-li se nám o dobrou, nesentimentální, ne maloměstácký nebo hrubý humor. Ale přeci jenom tu a tam se v tomto oboru něco dobrého objeví. Chtěli bychom na některé tu upozornit.

Alarich: Medicinské historie. Srdce, Praha 1935. Je to sbírka 127 anekdot o lékařích a medicích. Škoda, že autor knihu přetížil zbytečnými odbornými výrazy. Ale celkem je to sbírka velmi pěkná. Před touto knihou vydal autor podobnou: „Medicina v županu“.

Karel Poláček: Michelup a motocykl. Borový 1935. Humoristický román. — Karel Poláček je jedním z nejlepších humoristů české literatury. Kořeny

Poláčekových románů hledejme v prosté, boдрé mluvě, v nesčetných drobných charakteristikách, jimiž autor prokreslil prostý děj. Účetní Michelup si koupí motocykl. To způsobí takové přeměny a hrůzy obrátů v životě prostého muže. Konec útrapám učiní až konec motocyklu. Kniha, kdyby byla slabší, byla by vydatnější. Ale přes tuto výhradu bude nová práce Poláčkova patřit mezi nejlepší toho druhu. — Doporučujeme pro zasmání. jš

K. Č.: Hovory s T. G. M. III. Myšlení a život. Borový, Čin, 1935.

To už nejsou životopisné vzpomínky, to je rozjímání a výklady názorů, odpovědi na otázky, které klade naše doba, čistý pramen v temných prouděch myšlenkových, které zmítají naším veřejným míněním. Středem hovorů jsou myšlenky náboženské, politické a filosofické. V popředí však stojí názory náboženské. Masarykova nezlomná víra v Boha a v nesmrtelnost duše. Je zde objasněn s dostatek Masarykův konkratismus, názory na diktaturu, demokracii, nacionalismus. Jeho myšlenky, jimž je daleka každá krajnost, jsou skutečně všeobsáhlé a dokonale vyrovnané. Ano, ta všeobsáhlost a vyrovnanost v noetice a myšlení je snad nejvýznamnějším rysem knihy a zároveň též největším přínosem pro nás, kteří knihu čteme. Uvědomíme si pak jasně, že je již čas, aby nám to plané citování a ohánění se Masarykovými myšlenkami ráčilo vstoupit skutečně do hlavy a do rukou, abychom všichni více podle Masaryka pracovali a mysleli, než o něm řečnili a psali. K. Zer.

Sbírka „Práh mezi světy“ vydávaná v Praze paní J. Kroftovou - Kočovou skládá se z drobných náboženských knížek. Poslední jsou: „Svatý František z Assisi“ a „Láska“. Je to primitivní, ortodoxní kázáníčko. Andělíčky, zázraky, svatí, Ježíšek, satan. Šíření ducha středověku. jš

Přihlašte se k subskripci Hašplových knih!

KNIHY NAŠICH SPOLUPRACOVNÍKŮ.

N. F. Čapek: Typologie. (Brož. 60 Kč, váz. 75 Kč.) Manželství (12), Nálada (15), Rytmus tvůrčího života (5), Silná vůle (150).

K. J. Hašpl: Rozumím svému dospívajícímu dítěti (1).

Jar. J. Šíma: Sexuální revoluce? (12), Mezinárodní úprava pracovní doby a volných chvil (5.50), Výchova a sociální eubiotika (2.50), Ježíš a bída (7), K současné krizi křesťanství (2).

„Země Sovětů“ je časopisem Společnosti pro kulturní a hospodářské styky s SSSR. Přináší objektivní, aktuální a všestranné informace ze všech oborů kulturní, umělecké, vědecké, technické, sociální a hospodářské tvorby SSSR. Informuje o SSSR a vzájemných stycích s Československem s hlediska mezinárodní politiky obou států. Cena ilustrovaného čísla o 36 str. je 3 Kč, předplatné na 10 čísel 25 Kč, (pro členy Společnosti 20 Kč).

Tyto knihy jsou pro Vás připraveny v knihupectví „UNITARIA“, Praha I., Karlova ul. 8.

DROBNOSTI.

Boj o konfesijní odznaky. Katolická lidová strana zesiluje agitaci a snaží se do našich škol vnutit své staré konfesijní odznaky. Denně přinášejí noviny zprávy o sporech, zda musí, mají či smí být kříž ve školách. Boj se stupňuje. V jedné obci u Úpice domáhali se katolíci, aby v nové třídě byl zavěšen katolický církevní odznak. To ovšem vzbudilo odpor nekatolíků. Ihned nato došla žádost občanů bez vyznání, aby (v případě že bude zavěšen katolický kříž) byl vyvěšen i odznak občanů bez vyznání — maceška. — Představme si, jak by to bylo „krásné“, kdyby ve škole vedle sebe visel kříž, maceška, kalich (čsl. církev), bible (evangelici) a případně i šestipátá hvězda (židé)!

Aloisu Spisarovi, přednímu ideovému pracovníku církve československé byl dne 30. dubna udělen čestný doktorát theologie Husovou fak. bohoslovců. — Blahopřejeme. Dr. Spisar byl jmenován profesorem této fakulty pro čsl. církev.

Jak provedu přihlášku k uni-tářství? *Vzhledem k četným dotazům sdělujeme: Napište nám kolik osob starších 16ti let miní se přihlásit. Pošleme vám potřebné tiskopisy. Každá osoba (starší 16ti let) vyplní dvojmo přihlašovací blankety. Vyplněné pošlete opět nám. Ostatní zařídíme sami, takže vy dostanete od okresního úřadu (resp. magistrátu) úřední potvrzení o přestupu. S přestupem nejsou spojeny žádné výlohy. Duchovní správa čs. unitářů, Praha I., Karlova 8.*

Skleněný hotel pro nervově choré v Anglii. První hotel úplně skleněný byl otevřen v těchto dnech v Anglii. Stěny této zvláštní budovy jsou uvnitř i zevně z barevné skelné látky. Sklo se prokázalo jako výborný materiál

pro uchování tepla a proti pronikání hmotu. To má veliký význam zvláště pro nervově choré. Mimo to je sklo velmi hygienické a dá se lehce čistit. Při uměleckém osvětlení je uvnitř hotelu nádherná podívaná, vše září, ale neoslňuje, naopak osvětlení působí na přítomné neobyčejně harmonickým a krásným dojmem.

Argus.

Převtělování lidské duše?

„Večer. Č. Sl.“ přinesl tuto zajímavou zprávu: „Ve vile blízko Budapešti žije vynikající maďarský chemik šl. Farczady se svými dcerami, sedmnáctiletou Iris a patnáctiletou René. Před několika dny zapomněla prý Iris přes noc celý svůj dosavadní život a probudila se ráno s duší staré Španělky. Přeměna byla tak dokonalá, že zapomněla mluvit maďarsky a německy. Zato rázem mluví dokonale španělsky s čistým madridským přízvukem. Dopisovateli vídeňské „Sonn-und Montagszeitung“ řekla, že se jmenuje Lucia Alarez de Salvio, že je rozená 2. května 1894 a že je ženou nádeníka Pedra Salvía, s nímž má čtrnáct dětí. Bydlela prý s mužem a dětmi v Madridu v Calle obscura číslo 7 a z malého výdělku žili bídne. Dostala souchotiny, před několika měsíci musela ulehnout a zemřela. Ze smrti se náhle probudila ve vile Farczadyů mezi cizími lidmi, kterým je velmi vděčna za jejich vlídnost, ale jichž neuznává za své rodiče. Touží zpátky do Madridu k svému muži a svým dětem. Její otec prohlašuje, že se Iris nikdy neučila španělsky. Zapomněla však všechno své vzdělání a svůj duševní vývoj a projevuje úroveň dělnice. Duševní stav děvčete budou zkoumat profesori budapeštské university.“ Je-li tento případ pravdivý, bude velmi zajímavé, co vědci zjistí. Nesporné, že by věda se těmito problémy měla zabývat mnohem intenzivněji. V širokých vrstvách je o tyto otázky takový zájem, stejně jako množství omylů a pověr.

BOHDAL J.,

spec. výroba nepropust. oken a dveří pro zasedací sítě, hovorný, lékařské ordinace a pod., hermetické těsnidlo »Klotilda 2¹/₂« do oken, dveří, knihoven a výkladních skříní ve 32 provedeních proti dešťové vodě, zimě, hluku, sazím, hmyzu a válečným plynům, leštění »Odolná«, vzdorující louhu, lihu, čpavku a mytí

Nepřetržitá telef. a kancel. služba od 7-20 hod. v prod. kanceláři

PRAHA II., VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ 67.

Telefony 300-62 a 300-64.

Parfumerie,

levná mýdla všeho druhu, prima jakosti,

veškeré parfémy, kolínské vody,

do dá firma

PARFUMERIE

POJT, PRAHA XIV.

NUSLE, Přemyslovo nábřeží č. 33.

Veškeré podlahové oleje

**Prima jakosti
za ceny bezkonkurenční má
na skladě firma**

F.X.ŠROUBEK,

TACHLOVICE u Prahy č. 29,

poštovní příhrádka č. 1.

Oleje do automobilů

dodá za velmi levnou cenu dobírkou kamkoliv.

OCHUTNALI JSTE JIŽ ?
výtečné lahůdkové uzenářské speciality ?

SVĚTOVKA

vyrobená z prvotřídního materiálu, lahodné pikantní chuti, velmi výživná. Za studena k mazání na housku neb chléb. Uspokojí i největšího labužníka. **Výtečná.**

BAŠTA

výtečná uzenářská specialita. Chutná jak k vínu, tak i k pívu. Posiluje nervy a dodává vzpruhy. Maže se za studena na chléb s přidáním jemně krájené cibulky. **Výživná.**

Výrobce:

VÁCLAV NÁPRAVNÍK, Praha - Nusle Otakarova ul. č. 11.
Telefon č. 580-62.

Zaručeně zdravé a chutné

BRAMBORY

la hlávkové zeli, jakož i veškeré zimní zeleniny a plodiny dodá až do domu

OBCHODNÍ DŮM,

tržnice potravin, Přední Kopanina,
pp. Tuchoměřice.